

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΕΝΔΟΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΚΗΣ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

ΠΕΜΠΤΗ 05 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2023

ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

A. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ὅτι μὲν οὖν νομοθετητέον περὶ παιδείας καὶ ταύτην κοινήν ποιητέον, φανερόν· τίς δ' ἔσται ἡ παιδεία καὶ πῶς χρὴ παιδεύεσθαι, δεῖ μὴ λανθάνειν. Νῦν γὰρ ἀμφισβητεῖται περὶ τῶν ἔργων. Οὐ γὰρ ταῦτά πάντες ὑπολαμβάνουσι δεῖν μανθάνειν τοὺς νέους οὔτε πρὸς ἀρετὴν οὔτε πρὸς τὸν βίον τὸν ἄριστον, οὐδὲ φανερόν· πότερον πρὸς τὴν διάνοιαν πρέπει μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ τῆς ψυχῆς ἥθος· ἔκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις καὶ δῆλον οὐδὲν πότερον ἀσκεῖν δεῖ τὰ χρήσιμα πρὸς τὸν βίον ἢ τὰ τείνοντα πρὸς ἀρετὴν ἢ τὰ περιττά (πάντα γὰρ εἴληφε ταῦτα κριτὰς τινάς)· περὶ τε τῶν πρὸς ἀρετὴν οὐθέν ἐστιν ὁμολογούμενον (καὶ γὰρ τὴν ἀρετὴν οὐ **τὴν αὐτὴν** εὐθύς πάντες τιμῶσιν, ὥστ' εὐλόγως διαφέρονται καὶ πρὸς τὴν ἀσκήσιν αὐτῆς). Ὅτι μὲν οὖν τὰ ἀναγκαῖα δεῖ διδάσκεσθαι τῶν χρησίμων, οὐκ ἄδηλον· ὅτι δὲ οὐ πάντα, διηρημένων τῶν τε ἐλευθερίων ἔργων καὶ τῶν ἀνελευθερίων φανερόν, καὶ ὅτι **τῶν τοιούτων** δεῖ μετέχειν ὅσα τῶν χρησίμων ποιήσει τὸν μετέχοντα μὴ βάνασσον. Βάνασσον δ' ἔργον εἶναι δεῖ τοῦτο νομίζειν καὶ τέχνην ταύτην καὶ μάθησιν, ὅσαι πρὸς τὰς χρήσεις καὶ τὰς πράξεις τὰς τῆς ἀρετῆς ἀχρηστον ἀπεργάζονται τὸ σῶμα τῶν ἐλευθέρων ἢ τὴν διάνοιαν.

Παρατηρήσεις

A1α. Με βάση το απόσπασμα του κειμένου να επιβεβαιώσετε ή να διαψεύσετε το περιεχόμενο των προτάσεων γράφοντας σωστό ή λάθος:

1. Πρέπει να θεσπιστούν νόμοι για την παιδεία και να είναι κοινή για όλους.
2. Όλοι έχουν την ίδια γνώμη σχετικά με αυτά που πρέπει να μαθαίνουν οι νέοι είτε με στόχο την αρετή είτε με στόχο έναν καλύτερο τρόπο ζωής.
3. Οι ασχολίες διακρίνονται σε αυτές που ταιριάζουν και σε αυτές που δεν ταιριάζουν σε ελεύθερους ανθρώπους.

Μονάδες 3

A1β. Να τεκμηριώσετε την επιλογή του σωστού ή του λάθους με αναφορές από το κείμενο.

Μονάδες 3

A1γ. τὴν αὐτὴν, τῶν τοιούτων: σε ποιες λέξεις του αρχαίου κειμένου αναφέρονται οι αντωνυμίες;

Μονάδες 4

B1. ἔκ τε τῆς ἐμποδῶν παιδείας ταραχώδης ἢ σκέψις: **α.** να αναφερθείτε στο περιεχόμενο της παρεχόμενης παιδείας την εποχή του Αριστοτέλη και **β.** να καταγράψετε

ΑΡΧΗ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

τις διαφορετικές απόψεις που διατυπώνονται από τον φιλόσοφο σχετικά με το στόχο και το περιεχόμενο που πρέπει να έχει η παιδεία.

Μονάδες 10

Γ. Αντλώντας στοιχεία από το αμετάφραστο διδαγμένο κείμενο και από το ακόλουθο μεταφρασμένο απόσπασμα των Πολιτικών να εξηγήσετε τους λόγους για τους οποίους ο Αριστοτέλης θεωρεί σκόπιμη την πραγμάτευση του θέματος της παιδείας σε ένα έργο πολιτικής φιλοσοφίας, όπως είναι τα Πολιτικά.

«Κανείς, νομίζω, δεν έχει αμφιβολία ότι είναι υποχρέωση του νομοθέτη να ασχοληθεί πολύ σοβαρά με το θέμα της παιδείας των νέων· είναι κάτι που αν παραμεληθεί στις πόλεις, βλάπτει πριν απ' όλα το ίδιο το πολίτευμά τους, αφού οι νέοι πρέπει να παίρνουν μόρφωση ταιριαστή με το πολίτευμα της πόλης τους. ... Έπειτα, η κάθε τέχνη προϋποθέτει κάποια προπαιδεία και κάποια άσκηση, αν είναι να φτάσει κάποτε κανείς να κάνει τις εργασίες αυτής της τέχνης· το ίδιο όμως ισχύει και για τις πράξεις της αρετής. Καθώς, εξάλλου, οι πολίτες μιας πόλης έχουν να επιτελέσουν σαν σύνολο έναν σκοπό, είναι φανερό ότι και η παιδεία πρέπει να είναι μία και η ίδια για όλους, και η φροντίδα γι' αυτήν πρέπει να ανήκει στο δημόσιο και όχι να αφήνεται στην ατομική πρωτοβουλία, όπως γίνεται σήμερα, που ο κάθε γονιός φροντίζει ιδιωτικά τα παιδιά του, διδάσκοντάς τους τους κλάδους της γνώσης που ο ίδιος θεωρεί ενδεδειγμένους. Για την επίτευξη ενός στόχου που είναι κοινός για όλους, κοινή πρέπει να είναι και η άσκηση. Και, φυσικά, κανείς πολίτης δεν πρέπει να πιστεύει ότι ανήκει στον εαυτό του, αλλά, αντίθετα, ότι όλοι οι πολίτες ανήκουν στην πόλη· ο καθένας δεν είναι παρά ένα μόριο της πόλης, και η φροντίδα για το κάθε ξεχωριστό μόριο πρέπει να γίνεται σε απόλυτο συνταίριασμα με τη φροντίδα για το σύνολο. Από την άποψη αυτή μόνο επαίνους θα πρέπει να έχει κανείς να πει για τους Λακεδαιμονίους, που και μεγάλο ζήλο δείχνουν για την αγωγή των παιδιών τους και την αγωγή αυτή την κάνουν με ένα δημόσιο, κοινό για όλους σύστημα».

Μονάδες 10

Δ. Να βρείτε τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια οι ακόλουθες λέξεις: **λαθροχειρία, επινοητικός, εντατική, λήμμα, αφαίρεση.**

Μονάδες 10

Ε. Να χαρακτηρίσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων ως σωστό (Σ) ή λανθασμένο (Λ).

1. Ο λόγιος που άσκησε καθοριστική επίδραση στη σκέψη του νεαρού Αριστοτέλη ήταν ο Ξενοκράτης.
2. Η καταγωγή του Αριστοτέλη από τη Μακεδονία ήταν ένας από τους λόγους που τον εξώθησαν να εγκαταλείψει την Αθήνα μετά τον θάνατο του Πλάτωνα.
3. Ο Αριστοτέλης στη διδασκαλία του Αλεξάνδρου χρησιμοποίησε τα ομηρικά έπη.

ΤΕΛΟΣ 2ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

4. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, η ευδαιμονία είναι μία στατική κατάσταση της ψυχής που εξαρτάται αποκλειστικά από την «εύνοια του δαίμονος».
5. Για τον Αριστοτέλη, η ηθική φιλοσοφία με την πολιτική φιλοσοφία βρίσκονται μεταξύ τους σε στενό συσχετισμό.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυκούργου, κατὰ Λεωκράτους 109-111.

Στο απόσπασμα αυτό από την δίκη κατά του Λεωκράτη για λιποταξία (δημόσιο αδίκημα) ο Λυκούργος υπενθυμίζει στους Αθηναίους την στάση που κρατούσαν οι πρόγονοί τους στις μάχες και απέναντι στους προδότες, τονίζοντας πως οποιαδήποτε άλλη απόφαση από την θανατική καταδίκη θα προσβάλλει και εκείνους, αλλά θα δημιουργήσει και δεδικασμένο αρνησιπατρίας για την πόλη τους. Το αδίκημα της λιποταξίας ήταν επαχθές στην αθηναϊκή παράδοση.

Τοιγαροῦν ἐπὶ τοῖς ὀρίοις βίου μαρτύρια ἔστιν ἰδεῖν τῆς ἀρετῆς αὐτῶν ἀναγεγραμμένα ἀληθῆ πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας, ἐκείνοις μὲν· “ὦ ξεῖν’, ἄγγελον Λακεδαιμονίοις ὅτι τῆδε κείμεθα τοῖς κείνων πειθόμενοι νομίμοις” τοῖς δ’ ὑμετέροις προγόνους· “Ἑλλήνων προμαχοῦντες Ἀθηναῖοι Μαραθῶνι χρυσοφόρων Μήδων ἐστόρεσαν δύναμιν”. Ταῦτα, ὦ Ἀθηναῖοι, καὶ μνημονεύεσθαι καλὰ καὶ τοῖς πράξασιν ἔπαινος καὶ τῆ πόλει δόξα αἰμνηστος. Ἄλλ’ οὐχ ὁ Λεωκράτης πεποίηκεν, ἀλλ’ ἐκῶν τὴν ἐξ ἅπαντος τοῦ αἰῶνος συνηθροισμένην τῆ πόλει δόξαν κατήσχυνεν. Ἐὰν μὲν οὖν αὐτὸν ἀποκτείνητε, δόξετε πᾶσι τοῖς Ἕλλησι καὶ ὑμεῖς τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων μισεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ τοὺς προγόνους τῆς παλαιᾶς δόξης ἀποστερήσετε καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας μεγάλα βλάψετε. Οἱ γὰρ ἐκείνους μὴ θαυμάζοντες τοῦτον πειράσσονται μιμεῖσθαι, νομίζοντες ἐκεῖνα μὲν παρὰ τοῖς πολεμίοις εὐδοκιμεῖν, παρ’ ὑμῖν δ’ ἀναΐδειαν καὶ προδοσίαν καὶ δειλίαν κεκρίσθαι κάλλιστον. Εἰ δὲ μὴ δύνασθε ὑπ’ ἐμοῦ διδαχθῆναι ὃν τρόπον δεῖ πρὸς τοὺς ἔχειν, σκέψασθε ἐκείνους τίνα τρόπον ἐλάμβανον παρ’ αὐτῶν τὴν τιμωρίαν· ὥσπερ γὰρ τὰ καλὰ τῶν ἔργων ἠπίσταντο ἐπιτηδεύειν, οὕτω καὶ τὰ πονηρὰ προηροῦντο κολάζειν. Ἐκεῖνοι γάρ, ὦ ἄνδρες, θεωρήσατε ὡς ὠργίζοντο τοῖς προδόταις καὶ κοινούς ἐχθρούς ἐνόμιζον εἶναι τῆς πόλεως.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ὄριον βίου : ο τάφος

στορέννυμι ἢ στορῶ : καταβάλλω, συντριβῶ

λαμβάνω τιμωρίαν (δίκην) : τιμωρῶ.

ΤΕΛΟΣ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ.1. Να μεταφραστεί από το κείμενο το απόσπασμα : «Ἐὰν μὲν οὖν αὐτὸν ἀποκτείνητε, σκέψασθε ἐκείνους τίνα τρόπον ἐλάμβανον παρ' αὐτῶν τὴν τιμωρίαν.»
[Μονάδες 20]

Γ.2. Γιατί η περίπτωση αθωτικής απόφασης για τον Λεωκράτη απαγορεύεται βάσει της αθηναϊκής παράδοσης;

[Μονάδες 10]

Δ.1.α. Να μεταφερθούν στον άλλο αριθμό τα πτωτικά, διατηρώντας την πτώση :

ΕΝΙΚΟΣ	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ
ἀείμνηστος (στο θηλυκό γένος),	
ἐκῶν,	
πᾶσι,	
ὄν,	
ὧ ἄνδρες	

[Μονάδες 5]

Δ.1.β. Να δοθεί στα παρακάτω ρήματα ο ίδιος τύπος στον μέλλοντα και στον παρακείμενο:

ΡΗΜΑΤΑ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ
πειθόμενοι		
ἔχειν		
ἰδεῖν		
ἐνόμιζον		
ἐλάμβανον		

[Μονάδες 5]

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Δ.2.α. Να χαρακτηριστούν συντακτικά οι υπογραμμισμένες λέξεις (και να δηλωθεί ο όρος εξάρτησης ή προσδιορισμού τους) : μνημονεύεσθαι, έκων, τοῖς Ἑλλησι, μεγάλα, εὐδοκμεῖν, κάλλιστον, ἐκείνους.

[Μονάδες 7]

Δ.2.β. Να αναγνωριστούν οι υποθετικοί λόγοι των παρακάτω αποσπασμάτων :
«Ἐὰν μὲν οὖν αὐτὸν ἀποκτείνητε, δόξετε πᾶσι τοῖς Ἑλλησι καὶ ὑμεῖς τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων μισεῖν.».

«Εἰ δὲ μὴ δύνασθε ὑπ' ἐμοῦ διδαχθῆναι ὃν τρόπον δεῖ πρὸς τοὺς τοιοῦτους ἔχειν, σκέψασθε ἐκείνους τίνα τρόπον ἐλάμβανον παρ' αὐτῶν τὴν τιμωρίαν.».

[Μονάδες 3]

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.** Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας σε όλα** τα θέματα.
4. Να γράψετε τις απαντήσεις σας μόνο με μπλε ή μόνο με μαύρο στυλό. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε μολύβι μόνο για σχέδια, διαγράμματα και πίνακες.
5. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
6. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
7. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: μια (1) ώρα και δεκαπέντε (15) λεπτά μετά τη διανομή των θεμάτων.

**ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΤΕΛΟΣ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ